

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาการท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน มีความสำคัญเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า มีส่วนในการส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างชาติ ทั้งยังเกิดประโยชน์ในการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศให้เจริญเติบโตขึ้นมาเป็นลำดับ ความมั่นคงซึ่งเกิดจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนี้ได้นำให้เกิดไมตรีอันดีกับต่างชาติและคนไทยเองให้เข้าใจในศิลปวัฒนธรรมประเพณีที่มี ขณะเดียวกันก็ยังเกิดการหมุนเวียนของเงินตรา การค้าระหว่างประเทศ ทำให้การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมบรรลุถึงซึ่งความเจริญ

ประเทศไทยได้เล็งเห็นความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวว่า มีบทบาททางเศรษฐกิจและสังคมและวัฒนธรรม ช่วยในการพัฒนาประเทศซึ่งเป็นกลวิธีที่นานาประเทศกำลังนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศตน เพราะเป็นการลงทุนต่ำแต่มีผลตอบแทนสูง จะเห็นได้ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) และฉบับปัจจุบันได้เน้นและให้ความสำคัญแก่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวตลอดมา

การวางแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นต้องอาศัยทฤษฎีในการวางแผนเป็นหลัก เพื่อเป็นกรอบที่จะกำหนดทิศทางและขั้นตอนของการพัฒนาให้เป็นไปตามแนวนโยบาย เป้าหมาย และแนวทางในการพัฒนาอันไปสู่นโยบายระดับชาติ ขบวนการวางแผนด้านการท่องเที่ยว¹ ที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยวางรูปแบบไว้ เป็นลักษณะของการวางแผนแบบเน้นผลผลิตในขั้นสุดท้าย โดยมีลักษณะสำคัญตามขั้นตอนของการวางแผนคือ

1. รวบรวมข้อมูลสำรวจภาคสนาม
2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์และศึกษา
3. กำหนดปัญหา ข้อได้เปรียบและเสียเปรียบ

---

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, "การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว", เอกสารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, หน้า 2

4. นำไปสู่นโยบายเป้าหมาย แนวทางการพัฒนาจังหวัดเพื่อกำหนดเป็นนโยบาย วัตถุประสงค์และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว และสู่ระดับชาติ
5. นำมาเป็นแผนงาน โครงการ ปฏิบัติต่อไป

2.1 การวิจัยที่สำคัญ

Checchi and Company (2504) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "อนาคตของการท่องเที่ยวในแปซิฟิกและตะวันออกไกล" เสนอต่อการพาณิชย์แห่งสหรัฐอเมริกาความร่วมมือกับสมาคมการท่องเที่ยวภาคพื้นแปซิฟิก (PATA) เป็นการช่วยเหลือบรรดาประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ให้ตระหนักถึงวิธีการและช่องทางเพื่อนำมาสนับสนุนกิจการท่องเที่ยวในประเทศตนให้เกิดประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมพร้อมกันไป ในการวิจัยนี้ได้มีสารัตถะส่วนหนึ่งที่เป็นประโยชน์แก่กิจการท่องเที่ยวของประเทศ โดย Checchi and Company ได้วางแนวในการวิจัยโดยแบ่งการวิจัยเป็น 2 ส่วนลงในพื้นที่ของการศึกษาคือ

ก. สภาพทั่วไปของพื้นที่ที่จะพัฒนาและรายละเอียด คือ

1.1 ลักษณะของการท่องเที่ยวในปัจจุบันและโครงการที่เกี่ยวข้อง ปัจจุบันทางการขนส่ง ขนาดการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว โครงการของการท่องเที่ยวแห่งชาติ และโครงการการท่องเที่ยวของประเทศต่าง ๆ การนำมาซึ่งรายได้ของผลจากการท่องเที่ยวในด้านระบบการหมุนเวียนของเงินตราทางเศรษฐกิจ การนำมาซึ่งภาษีอากร การมีงานทำให้เกิดรายได้

1.2 บทบาทของการท่องเที่ยวในอนาคต ในด้านตลาดการท่องเที่ยว

* 1.3. การเงินในการพัฒนาการท่องเที่ยว

1.4 ข้อเสนอแนะ ให้บุคคลสำคัญในคณะรัฐบาลให้มีส่วนร่วมสนับสนุนการหาเงินอุดหนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว การช่วยเหลือทางเทคโนโลยี ทำการพัฒนาโครงการระยะยาว ช่วยเหลือนักท่องเที่ยวในด้านความสะดวกต่าง ๆ และสนับสนุนการวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ปรับปรุงการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทำงานประสานกับสมาคมท่องเที่ยวภาคพื้นแปซิฟิก (PATA)

¹ Checchi and Company, The Future of Tourism in the Pacific and Far East, pp.

ข. การวิจัยเฉพาะประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยนั้น Checchi and Company ได้จำแนกการวิจัยออกเป็น 2 ส่วนเช่นเดียวกัน

1. สภาพทั่วไปของประเทศไทย มีศักยภาพสูงในการท่องเที่ยวเพราะมีปัจจัยในการเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางอากาศในย่านเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ยังมีทรัพยากรของการท่องเที่ยวคือ ธรรมชาติของคนไทยกับวิถีแนวทางการดำรงชีวิตเป็นอย่างดี วัฒนธรรม กรุงเทพฯ เป็นจุดดึงดูดของนักท่องเที่ยว มีวัดอันสวยงาม มีพิพิธภัณฑ์อันเก่าแก่มิรับว่าไทยอันสวยงาม การล่องเรือชมทิวทัศน์ตามลำคลอง ทำให้นักท่องเที่ยวมีทัศนคติที่ดีต่อประเทศไทย ต่อมาได้มีการจัดตั้งองค์การการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเป็นหน่วยงานศูนย์กลางในการร่วมมือการทำงานระหว่างรัฐบาลและภาคธุรกิจเอกชนให้เกิดความกระชับยิ่งขึ้น

จากการศึกษาสภาพการท่องเที่ยวในพ.ศ. 2501 ทราบว่ามีนักท่องเที่ยวประมาณ ร้อยละ 90 เดินทางมาโดยเครื่องบินจากจำนวน 120,000 คน และในจำนวนนี้ 50,000-60,000 คน แวะท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยมีวันพักเฉลี่ย 2-3 วัน มีค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว 140 - 180 ล้านบาท ต่อปี สิ่งที่น่าคำนึงคือ ทำอย่างไรจะให้ผู้โดยสารผ่านท่าอากาศยานกรุงเทพฯ และหยุดพักในประเทศไทยเพิ่มขึ้น เพราะเป็นการเสียโอกาสอันดีควรที่จะต้องหาวิธีการชักชวนในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ขยายและเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยงานขององค์การการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยโดยผสมผสานกับการช่วยเหลือทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วที่สุด

2.2 องค์การการท่องเที่ยวต้องได้รับการช่วยเหลือสนับสนุน ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนโดยตั้งเป็นคณะกรรมการผู้บริหาร มีการประสานงานกันอย่างเหนียวแน่น

2.3 คณะผู้ทำงานประกอบด้วยหัวหน้างานที่ชำนาญทางธุรกิจ ในการพัฒนาในด้านที่นักรับรอง มีการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมการท่องเที่ยว มีการวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในการเข้ามาและออกไปจากประเทศ

2.4 องค์การการท่องเที่ยวมีพนักงานของตนเองและผู้ชำนาญงานจากหน่วยงานข้างนอกเช่น คณะกรรมการผู้บริหารเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหา ร่วมมือหาแหล่งเงินมาสนับสนุน มีการประชุมพบปะกับหน่วยงานการท่องเที่ยวของประเทศเพื่อนบ้าน

2.5 ข้อเสนอแนะย่อย มีดังนี้คือ การขยายเส้นทางทัศนอาจร ผิกมัคคุเทศน์ คุม
 ราคารถรับจ้าง ทำป้ายบอกทางภาษาอังกฤษ ปรับปรุงร้านขายของที่ระลึกให้สะดวกสบาย
 ขจัดความป่วยไข้ ควบคุมร้านอาหารและห้องสุขา ชักชวนและส่งเสริมกันเป็นพวกรักทางด้าน
 ประเพณีและศิลปกรรมให้คงอยู่ไว้ สุดท้ายได้แนะนำเส้นทางทัศนอาจรในจังหวัดใกล้เคียง กรุงเทพฯ
 เช่น จังหวัดนครปฐม สระบุรี ไปยังโคราช (ใช้เส้นทางถนนมิตรภาพ จัดการเล่นเกมส์ในช่วง
 พักแรมกลางวัน) ตามและอยุธยา ให้มีจุดหยุดพักที่มีห้องอาหารและห้องสุขาที่ดี การท่องเที่ยว
 ในภูมิภาคจะต้องพัฒนาร่วมกับหน่วยงานของรัฐบาลในจังหวัดนั้น ๆ

การวัดความสำคัญของสถานที่ท่องเที่ยว สันติ ชุตินธรา¹ เสนอวิธีการของ C.E.
 Gearing และสหาย ไว้ 4 ขั้นตอน

1) คัดเลือกตัวแปรและเกณฑ์ในการการวัดความสามารถในการดึงดูดนักท่องเที่ยว
 ไว้ 17 ตัวแปรซึ่งเป็นอิสระต่อกันแยกเป็น 5 กลุ่มคือ

- 1.1 กลุ่มธรรมชาติ
- 1.2 กลุ่มทางสังคม
- 1.3 กลุ่มทางประวัติศาสตร์
- 1.4 การบันเทิงและบริการ
- 1.5 สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน

2) นำตัวแปรหรือเกณฑ์มาให้น้ำหนักโดยผู้ที่อยู่ในวงการการท่องเที่ยว แล้วนำ
 คะแนนที่ได้รับนำมาเฉลี่ยความสำคัญมากน้อยตามลำดับ

3) ประเมินค่าสถานที่ท่องเที่ยว

4) คำนวณความสำคัญรวมร่วมกับค่าของสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อหาคะแนนความ
 สำคัญรวมของความสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง และสามารถบอก
 ศักยภาพพร้อมกันไป

Burkrat และ Medlik ได้ให้ความเห็นของเขาใน Management of Tourism
 ว่า การเติบโตของนักท่องเที่ยวสามารถวัดได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในประเทศ
 จำนวนการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวกับรายได้ประชาชาติ สรุปผลเห็นว่า การขยายตัวของการ

¹ สันติ ชุตินธรา, การศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์,
 หน้า ๐

ท่องเที่ยวสูงกว่ารายได้ประชาชาติ การท่องเที่ยวระหว่างชาติก็เป็นการกระจายรายได้จากประเทศร่ำรวยไปสู่ประเทศยากจนหรือประเทศกำลังพัฒนาทางหนึ่ง เศรษฐกิจการท่องเที่ยว เกี่ยวข้องถึงรายได้ของนักท่องเที่ยว ขนาดของยวดยานในการขนส่งตลอดจนประสิทธิภาพในการรับผู้โดยสาร ความสามารถรับน้ำหนักของยวดยานในการขนส่งบนเส้นทางคมนาคมและความหนาแน่นของการจราจร นักท่องเที่ยวมีจุดประสงค์เพื่อมาพักผ่อน กินอาหารดี มีการเล่นกีฬา การพักผ่อน การเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ ศิลปวัฒนธรรมของชนต่างชาติ ตลาดในการท่องเที่ยวจะเป็นรูปแบบท้องถิ่นควรเก็บอนุรักษ์ไว้ บริษัทท่องเที่ยวจะจัดบริการนำนักท่องเที่ยวไปชมรวมตัวกันเป็น องค์กรมีการร่วมมือในการบริการ การขยายตัวของการท่องเที่ยวขึ้นกับการส่งเสริมสนับสนุนของหน่วยงานของรัฐและเอกชนเกิดผลคือ พื้นที่ตลาดขยายตัวจะเห็นว่าการวางแผนจะเข้ามาคาบเกี่ยวเพื่อวางวัตถุประสงค์และแนวการดำเนินงาน อันอาจเป็นแผนนโยบายหรือแผนงบประมาณ แผนดังกล่าวจะต้องสอดคล้องกันกับนโยบายรัฐบาล นักท่องเที่ยวในประเทศที่พัฒนาแล้วสนใจมาท่องเที่ยวในประเทศกำลังพัฒนา ทำให้กระแสเงินไหลมาสู่ทางอ้อมฤดูกาลในการท่องเที่ยวได้แก่ช่วงปิดเทอม ฤดูหนาว หรือฤดูร้อน ความพร้อมของสาธารณูปโภคจะเป็นปัจจัยผลักดันให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเจริญเกิดผลให้คนมีงานทำมากขึ้นอัตราความเจริญสูงขึ้นในส่วนรวม

R.W.Mc Intosh ได้วางแนวการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ

1. จัดรูปแบบและยกระดับจากประโยชน์ของการท่องเที่ยวเพื่อยกระดับมาตรฐานการดำรงชีพของประชาชนในถิ่น
2. ทำการพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้มีที่พักผ่อน อำนวยความสะดวกสำหรับแขกที่มาเยือนและผู้คนที่อาศัยในบริเวณนั้น
3. การพัฒนาต้องเป็นการผสมผสานระหว่างผู้มาเยือน และสถานที่ที่สนับสนุนกับสภาพแวดล้อม
4. การพัฒนาควรมีโครงการ ประกอบด้วยสังคม ศิลปกรรม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ แนวความคิดของรัฐบาลต้องผสมผสานกับประชาชนผู้เป็นเจ้าของพื้นที่นั้น

¹R.W.Mc Intosh, Tourism Principles, Practices, Philosophies

สถาบันวิจัยภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี (พ.ศ. 2525) โดยทำการศึกษาเป็น 10 หมวดใหญ่ๆ ในเรื่อง สภาพกายภาพของพื้นที่ เศรษฐกิจและสังคม สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การพัฒนาเมือง ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ทรัพยากรการท่องเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยว โครงการพัฒนาที่จะมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวและพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรีและสรุปผลของการศึกษาได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาไว้ด้วย

สำหรับการศึกษาด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว สถาบันวิจัยฯ ได้จำแนกแหล่งท่องเที่ยว เป็น 4 ประเภทคือ แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ทางประวัติศาสตร์และโบราณคดี วัฒนธรรมประเพณีและการศึกษา

แบ่งเกณฑ์การพิจารณาสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวทำการเปรียบเทียบโดยแบ่งเป็น 5 ปัจจัยคือ ธรรมชาติ สังคม ประวัติศาสตร์ สถานที่บันเทิงและบริการ อุปกรณ์พื้นฐานอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว อาหารและที่พัก ทั้งหมดมีคะแนน 100 คะแนนพบว่าแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติได้รับความสนใจเป็นอันดับหนึ่ง ประเภทประวัติศาสตร์มีคะแนนรองลงมา แหล่งท่องเที่ยวอื่นที่ขาดการพัฒนาก็ได้เสนอให้มีการนำแผนหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรีด้วย

สถาบันวิจัยสังคมและคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2528) ได้ทำการศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและบริเวณใกล้เคียง แบ่งการศึกษาเป็น 9 ประเด็น คือ สภาพพื้นฐานทั่วไป ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เน้นเรื่องประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรมและแหล่งผลิตงานศิลปกรรมไทย ตลาดการท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยว ศึกษากรณีพิเศษ รูปแบบการท่องเที่ยวของหมู่บ้านชาวต่างประเทศ โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว นโยบายและโครงการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง สรุปและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและบริเวณใกล้เคียง และสุดท้ายคือเสนอแนวทางการทำแผนหลักในขั้นต่อไป

การศึกษาประเด็นทรัพยากรการท่องเที่ยวได้จำแนกแหล่งท่องเที่ยวเป็น 3 ประเภทคือ ประวัติศาสตร์และสถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรมและธรรมชาติศึกษาและการพักผ่อนหย่อนใจ

การจัดลำดับความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวได้จำแนกตัวแปร 16 ตัว มีคะแนนตัวละ 0-10 คะแนน หากคะแนนรวมได้แล้วนำมาถ่วงน้ำหนักหาความสำคัญ 10 อันดับแรกของแหล่ง

ท่องเที่ยวโดยนำแผนภูมิฮิสโตแกรมแบ่งกลุ่มท่องเที่ยวเป็น 5 กลุ่ม ซึ่งมีศักยภาพสูงในการพัฒนาสูงสุด สูง ปานกลาง ค่อนข้างต่ำ และต่ำมาก

ผลการวิจัยของสถาบันวิจัยสังคมและคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้สรุปให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นศูนย์การท่องเที่ยวหลักและการท่องเที่ยวรองและพื้นที่ใต้เขตอิทธิพลของศูนย์กลางท่องเที่ยว โดยให้สำนักงานจังหวัดเป็นศูนย์กลางนำมาจัดเป็นเส้นทางท่องเที่ยวเป็นวงจรบรรจบ ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวสัมพันธ์กันในระดับสูงอีกทั้งยังมีศักยภาพในการพัฒนาที่น่าสนใจ โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ทางด้านตะวันตก และด้านภาคกลาง การศึกษารายกรณี รูปแบบการท่องเที่ยวของหมู่บ้านชาวต่างประเทศนับว่าน่าสนใจ เพราะมีบทบาทและอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวไทยในด้านศาสนา วัฒนธรรม การเศรษฐกิจและการเมืองมาแต่ยุคโบราณ ผลของการศึกษาพบว่าพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีปัญหาทางด้านการตลาด แหล่งท่องเที่ยวทรุดโทรมขาดการบูรณะและบำรุงรักษา ปัญหาการใช้ที่ดิน การเข้าถึงไม่สะดวก ความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว อันเกี่ยวเนื่องกับปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมนั่นเอง สถาบันวิจัยสังคมและคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้วางแนวความคิดและยุทธวิธีในการพัฒนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและบริเวณใกล้เคียง คือ แก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ ทำการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศิลปวัฒนธรรม ดูจะเป็นทางออกที่ดีที่สุด

2.2 นิยามศัพท์ที่สำคัญของการท่องเที่ยว

"เวลาว่าง" (Leisure) หมายถึงช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งบุคคลหนึ่งสามารถจะหาได้ นอกเหนือจากเวลาในการทำงาน การนอน ตลอดจนเวลาที่จะต้องกระทำธุระเพื่อตอบสนองต่อความต้องการขั้นพื้นฐาน (basic needs) อื่น ๆ "การสันทนาการ" (Recreation) หมายถึง การกระทำซึ่งเกิดขึ้นในระหว่างเวลาว่าง การสันทนาการมีหลายประเภท เพื่อผ่อนคลายร่างกายและจิตใจจากกิจกรรมงานต่าง ๆ "การท่องเที่ยว" (Tourism) เป็นรูปแบบของการสันทนาการประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นวิธีการใช้เวลาว่างที่มีอยู่ประกอบกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยว ทั้งนี้กิจกรรมส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นมักจะมีการเดินทาง (travel) รวมอยู่ด้วย¹

¹ Fred Lawson, Manuel Baud-Bovy, Tourism and Recreation Development pp. 1

องค์การท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับการท่องเที่ยวไว้ดังนี้คือ¹

1. "ผู้มาเยือน" (Visitor) หมายถึงบุคคลที่เดินทางไปยังประเทศใดประเทศหนึ่งซึ่งมิใช่ถิ่นที่อยู่โดยปกติของบุคคลนั้น ด้วยเหตุผลต่าง ๆ ตามแต่กรณี แต่ทั้งนี้ต้องมีค่าใช้จ่ายไปประกอบอาชีพหารายได้ ผู้มาเยือนแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ นักท่องเที่ยว และ นักทัศนอาจร

"นักท่องเที่ยว" (Tourist) ได้แก่ผู้มาเยือนชั่วคราว โดยพำนักอยู่ในประเทศที่มาเยือนเป็นเวลาอย่างน้อย 24 ชั่วโมง และการเดินทางนั้นมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อการใช้เวลาว่างไปในเรื่องต่าง ๆ เช่น การหยุดพักผ่อน การหาความบันเทิง การบำรุงรักษาสุขภาพ การศึกษา การศาสนา และการกีฬา
2. เพื่อกิจกรรมทางธุรกิจ การเยี่ยมญาติ การปฏิบัติภาระกิจต่าง ๆ และการประชุมสัมมนา

"นักทัศนอาจร" (Excursionist) ได้แก่ผู้มาเยือนเป็นการชั่วคราว โดยใช้เวลาอยู่ในประเทศที่มาเยือนน้อยกว่า 24 ชั่วโมง (รวมถึงผู้โดยสารที่มาพร้อมกับเรือทัศนอาจรด้วย)

"ผู้โดยสารที่มาพร้อมกับเรือ" (Cruise Passengers) คือผู้มาเยือนประเทศใดประเทศหนึ่งโดยเข้ามาและออกไปโดยเรือลำเดียวกัน และในกรณีนี้จะแยกไว้ต่างหาก

"W.T.O." ได้เสนอแนะว่า ผู้โดยสารที่มาพร้อมกับเรือ นั้น ถ้าหากพักค้างคืนอยู่บนเรือ ก็ให้ถือว่าเป็นนักทัศนอาจร (Excursionist) แต่ถ้าหากลงมาค้างคืนบนบก ก็ให้ถือว่าเป็นนักท่องเที่ยว (Tourist)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้กำหนดนิยามของนักท่องเที่ยวและวิธีการจัดทำข้อมูลสถิติ เพื่อให้สอดคล้องกับองค์การท่องเที่ยวโลก ดังนี้²

¹ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, วิธีการจัดทำสถิติทางการท่องเที่ยว หน้า 4

² เรื่องเดิม, หน้า 5-8

"นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ" คือชาวต่างประเทศที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยและพำนักอยู่ในประเทศไทย ครั้งหนึ่ง ๆ ไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง และไม่เกิน 90 วันและชาวต่างประเทศเหล่านี้จะต้องเดินทางเข้ามาเพื่อวัตถุประสงค์อะไรก็ได้ที่ไม่ใช่มาทำงานทำหรือหารายได้ในประเทศไทย นักท่องเที่ยวเหล่านี้ มีวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดดังนี้ คือ

1. เดินทางเข้ามาเพื่อท่องเที่ยว เยี่ยมญาติ/เพื่อน ๆ พักผ่อน การศาสนา การศึกษา การประชุม/สัมมนา การทูต
2. เดินทางเข้ามาเพื่อประสงค์ติดต่อทางธุรกิจหรือทำการค้าขาย
3. เดินทางเข้ามาและออกไปกับเรือเดินสมุทรลำเดียวกัน ที่แวะจอด ณ ท่าเรือ และขึ้นมาค้างคืนบนบก

สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางออกไปจากประเทศไทยแล้ว และเดินทางกลับเข้ามาใหม่ในการกลับมาครั้งที่ 2 หรือครั้งต่อ ๆ ไป หากแต่ละครั้งพำนักอยู่ในประเทศไทยเกินกว่า 24 ชั่วโมงนั้น ก็จะถูกนับรวมเข้าเป็นนักท่องเที่ยวอีกครั้งหนึ่งตามหลักเกณฑ์ที่ทุกประเทศปฏิบัติกัน

ส่วนผู้โดยสารที่เดินทางผ่านหรือแวะต่อเครื่องบิน ณ ท่าอากาศยานกรุงเทพฯ จะไม่นับรวมเข้าเป็นนักท่องเที่ยว และผู้คนที่อาศัยอยู่ติดเขตชายแดนไทย เดินทางข้ามแดนเข้ามาในประเทศไทย เข้ามา-เย็นกลับ ก็จะไม่นับรวมเข้าเป็นนักท่องเที่ยว เช่นกัน

นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือนประเทศไทยนั้น ประกอบด้วยนักท่องเที่ยวที่ถือหนังสือสำคัญ 2 ประเภท คือ

1. นักท่องเที่ยวที่ถือหนังสือเดินทาง (Passport) คือนักท่องเที่ยวทั่ว ๆ ไป
2. นักท่องเที่ยวที่ถือหนังสือผ่านแดน (Border Pass) คือนักท่องเที่ยวที่อยู่ติดเขตแดนประเทศไทย ซึ่งเข้ามาเยือนประเทศไทย และมีสิทธิ์พำนักอยู่ในประเทศไทยได้นาน 15 วัน

"นักท่องเที่ยวภายในประเทศ" คือบุคคลที่เดินทางออกจากถิ่นที่ตนพำนักอยู่ จากจังหวัดหนึ่งไปยังอีกจังหวัดหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใด เช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ แต่มิใช่เพื่อไปทำงานทำหรือหารายได้ ทั้งนี้ได้จำแนกนักท่องเที่ยวไว้ 2 ประเภท คือ

1. นักท่องเที่ยวประเภทค้างแรม
2. นักท่องเที่ยวประเภท เข้าไป-เย็นกลับ

นักท่องเที่ยวทั้ง 2 ประเภทนี้ จะประกอบด้วย

- คนไทย (Thai National)
- คนต่างด้าวที่อยู่ในประเทศไทย (Thailand Residence)
- นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ที่เข้ามาเยือนประเทศไทย แล้วเดินทางท่องเที่ยวอยู่ในประเทศไทย

"นักท่องเที่ยวคนไทย" คือคนไทยที่เดินทางออกนอกประเทศ และพำนักอยู่ในต่างประเทศครั้งหนึ่ง ๆ ไม่เกิน 90 วัน และคนไทยเหล่านี้จะต้องเดินทางออกไปด้วยวัตถุประสงค์อะไรก็ได้ที่มีข้อออกไปเพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ ซึ่งวัตถุประสงค์นั้นจะเป็นอย่างไรก็ตาม หนึ่ง ดังนี้คือ

1. เพื่อการท่องเที่ยว เยี่ยมญาติ/เพื่อน พักผ่อน ประกอบพิธีศาสนา การกีฬา การประชุม/สัมมนา ติดต่อทางการทูต
2. เพื่อประสงค์ติดต่อทางธุรกิจหรือทำการค้าขาย
3. เดินทางไปกับเรือเดินสมุทรและกลับมากับเรือลำเดียวกัน

ที่พักแรมของนักท่องเที่ยว

"โรงแรม" หมายถึงที่พักที่ขายบริการให้แก่นักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยือนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งเป็นโรงแรมทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็ก

โรงแรมขนาดใหญ่ - เป็นโรงแรมที่มีห้องพักจำนวน 100 ห้องขึ้นไป มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ครบถ้วน เช่น ห้องปรับอากาศ ห้องชุด ห้องพักผ่อน ห้องอาหาร ห้องประชุม สระว่ายน้ำ สถานบันเทิง สถานบริการต่าง ๆ ร้านจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกต่าง ๆ ตลอดจนบริการแลกเปลี่ยนเงินตรา บริการไปรษณีย์ บริการรับ-ส่ง ฯลฯ ซึ่งโรงแรมลักษณะเช่นนี้จะมีอัตราค่าเช่าห้องพัก 400 บาทขึ้นไป

โรงแรมขนาดเล็ก - เป็นโรงแรมที่มีห้องพักต่ำกว่า 100 ห้อง มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ น้อยกว่าโรงแรมขนาดใหญ่ และมีอัตราค่าเช่าห้องพักต่ำกว่า 400 บาท

"เกสท์เฮาส์" หมายถึง ที่พักเจ้าของสถานที่จัดไว้ให้นักท่องเที่ยว ที่พักนี้อาจจะอยู่ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังนี้

1. ลักษณะบ้านพักที่เจ้าของจัดส่วนหนึ่งไว้สำหรับบริการนักท่องเที่ยว
2. ลักษณะคล้ายโรงแรม แต่วิธีการและระเบียบต่าง ๆ ไม่เข้มงวดมากเหมือนโรงแรมที่พักลักษณะนี้ คิดค่าบริการ 2 อัตรา คือ ถ้าค่าบริการอยู่ในอัตราสูง จะเป็นห้องพักที่มีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ โตรศน์ที่อยู่ภายในห้องพัก แต่ถ้าค่าบริการอยู่ในอัตราต่ำ ผู้เข้าพักจะต้องใช้ห้องน้ำและโทรทัศน์รวม

"บังกะโล" หมายถึง ที่พักที่จัดให้นักท่องเที่ยวพักเป็นหลัง ๆ หลังหนึ่งอาจมี 1 ห้องนอน หรือมากกว่าก็ได้ แต่ในการรวบรวมสถิติของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย บังกะโลจะต้องอยู่ตามแหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะ เช่น ตามชายหาด เป็นต้น หากใช้ชื่อบังกะโลแต่ตั้งอยู่ในเมืองย่านธุรกิจจะถูกจัดรวมอยู่ในกลุ่มโรงแรม

"บ้านญาติหรือบ้านเพื่อน" หมายถึง ที่พักที่อยู่ในบ้านของญาติพี่น้องหรือเพื่อนของนักท่องเที่ยวซึ่งนักท่องเที่ยวพักโดยไม่ต้องจ่ายค่าเช่า

"บ้านรับรองของหน่วยราชการ" หมายถึง ที่พักหน่วยราชการจัดสร้างไว้ในจังหวัดต่าง ๆ เพื่อใช้รับรองแขกของทางราชการ หรือผู้เกี่ยวข้องเข้าพัก สถานที่พักในลักษณะนี้มักจะไม่ต้องเสียค่าเช่า

"บ้านรับรองของบริษัทเอกชน" ที่พักที่บริษัทเอกชน ได้จัดสร้างไว้ในจังหวัดต่าง ๆ เพื่อรับรอง หรือให้พนักงานของบริษัทที่เดินทางไปจังหวัดนั้น ๆ ได้ใช้พักเป็นสวัสดิการของบริษัท

"วัด" หมายถึง สถานที่ประกอบกิจกรรมทางศาสนา ซึ่งได้จัดบริเวณส่วนหนึ่งให้เป็นที่พักสำหรับผู้เดินทาง และบริการโดยไม่คิดค่าเช่า นอกจากผู้เข้าพักจะทำบุญถวายวัดตามกำลังศรัทธา

"หอพักเยาวชน" หมายถึง ที่พักที่กลุ่มบุคคลจัดไว้เพื่อสมาชิกของกลุ่มมาใช้บริการ โดยจะเสียค่าเช่าในอัตราประหยัด และเปิดให้บุคคลภายนอกมาใช้บริการได้ เช่น YMCA เป็นต้น

"ที่พักรของหน่วยราชการ ณ แหล่งท่องเที่ยว" หมายถึง ที่พักรของหน่วยราชการต่างๆ ที่ตั้งอยู่ ณ สถานที่ทำการของหน่วยราชการ ซึ่งอยู่ในบริเวณแหล่งท่องเที่ยว นั้น เพื่อให้ที่พักรท่องเที่ยวได้เข้าพัก การจะเข้าพักจะต้องติดต่อกับหน่วยงานเจ้าสังกัดก่อน เช่นที่พักรของกองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ และเขื่อนต่าง ๆ ของการไฟฟ้าฝ่ายผลิต และของกรมชลประทาน เป็นต้น

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

2.3.1 การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมรูปแบบหนึ่งของการสัญจร ซึ่งผู้พักผ่อนอยู่กับการเดินทางจากสถานที่หนึ่งซึ่งส่วนมากจะเป็นบ้านของตนเองไปยังอีกสถานที่หนึ่งซึ่งถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยว การเดินทางมักจะมีตัวกระตุ้น (motivator) อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่ง R.W. Mc Intosh¹ ได้แบ่งตัวกระตุ้นดังกล่าวนี้เป็น 4 ประเภท คือ

1. Physical Motivators เป็นตัวกระตุ้นเพื่อการผ่อนคลายด้านกายภาพ เป็นการพักผ่อนรูปหนึ่ง เช่น กิจกรรมทางกีฬา การบำบัดทางแพทย์ด้วยวิธีพิเศษ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของแต่ละบุคคล

2. Cultural Motivators เป็นตัวกระตุ้นซึ่งก่อให้เกิดความปรารถนาในการเดินทางเพื่อเรียนรู้กับประเทศอื่น ๆ ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในประเทศนั้น ตลอดจนมรดกทางวัฒนธรรม ซึ่งแสดงออกในรูปของศิลปะ ดนตรี วรรณคดี และนิทานพื้นบ้าน เป็นต้น

3. Interpersonal Motivators เป็นตัวกระตุ้นในลักษณะของความต้องการที่จะไปเยี่ยมญาติ เพื่อนฝูง หรือพบปะกับผู้คนที่มีความคิดใหม่ ๆ หรือ ต้องการหลบออกจากงานที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ เป็นต้น

4. Status and Prestige motivators เป็นตัวกระตุ้น ซึ่งแสดงถึงความภาคภูมิใจและเกียรติยศของบุคคล ซึ่งอยู่ในลักษณะของการเดินทางเพื่อประกอบธุรกิจ ในตำแหน่งการงานของตนตลอดจนเพื่อการศึกษาดูงาน ตลอดจนเพื่อความสำเร็จขึ้นสูงในอาชีพของตนอีกด้วย

¹R.W. Mc Intosh, Tourism : Principles, Practices, Philosophies, pp.52

2.3.2 วัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยว

จากตัวกระตุ้นในการเดินทางทั้ง 4 ประเภทนี้ H. Robinson¹ ได้นำมาเป็นพื้นฐานในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวของบุคคลทั่วไปโดยแบ่งออกเป็น 8 ประการ ดังนี้คือ

1. เพื่อการพักผ่อนให้เกิดความสดชื่นทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งกลายมาเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับชีวิตสมัยใหม่อันเต็มไปด้วยความเร่งรีบ เคร่งเครียดและความเหน็ดเหนื่อย
2. เพื่อการรักษาสุขภาพ เช่น การพักผ่อนต่าง ๆ การบำบัดด้วยวิทยาการทางแพทย์ การอาบน้ำแร่ การอาบแดดเพื่อสุขภาพ เป็นต้น
3. เพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมทางกีฬา เช่น การเดินแข่งขัน การปีนเขา เล่นสกี แล่นเรือใบ ตกปลา ล่าสัตว์ เป็นต้น
4. เพื่อความพอใจและความสนุกสนานตื่นเต้นส่วนตัว เป็นครั้งคราวในลักษณะที่เป็น holiday-making เป็นต้น
5. เพื่อความสนใจในสิ่งสำคัญของประเทศอื่น โดยเฉพาะสถานที่ที่มีโบราณสถาน วัฒนธรรมที่เก่าแก่หรือสถานที่ที่มีการเฉลิมฉลองในด้าน ศิลปะ การละคร ดนตรี เป็นต้น
6. เพื่อเหตุผลระหว่างตัวบุคคล เช่น การไปเยี่ยมญาติ การแสวงหาเพื่อนฝูงใหม่ ๆ การหลบหนีจากการพบปะสนทนาที่ซ้ำซากจำเจต่าง ๆ
7. เพื่อเหตุผลทางด้ายจิตใจ เช่น ประกอบพิธีทางศาสนาในสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น
8. เพื่อเหตุผลทางธุรกิจและอาชีพ เช่น การเข้าร่วมประชุมระหว่างประเทศในสาขาอาชีพเดียวกัน การสัมมนาของสมาชิกที่สังกัดในองค์กรเดียวกัน เป็นต้น

2.3.3 ถึงแม้ว่ามนุษย์จะมีมูลเหตุต่าง ๆ มากกระตุ้นให้มีการเดินทางท่องเที่ยวขึ้นก็ตาม แต่ในขณะที่เดียวกันมนุษย์ก็ต้องพบกับอุปสรรคต่าง ๆ ซึ่งขัดขวางมิให้สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ ดังที่ Lansing และ Blood² ได้กล่าวถึงอุปสรรคที่ขัดขวางมิให้เกิดการท่องเที่ยวไว้ 6 ประการ คือ

¹H. Robinson, A Geography of Tourism, pp.30.

²J.B. Lansing, D.M. Blood, The Changing Travel Market,

1. ค่าใช้จ่าย (expense) ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดด้านการเงินที่สำคัญของ บุคคล หรือ ครอบครัวหนึ่งที่จะเดินทางเพื่อการท่องเที่ยว

2. ไม่มีเวลา (lack of time) สำหรับอาชีพต่าง ๆ ในโลกที่เป็นเสมือนเครื่องจักรกลนี้มักจะดูดเอาเวลาต่าง ๆ ไปหมดรวมทั้งเวลาว่างที่จะต้องพักผ่อนด้วย

3. ข้อจำกัดด้านสุขภาพ (physical limitations) สำหรับคนที่มีสุขภาพไม่สมบูรณ์ หรือคนแก่ ตลอดจนคนที่มีโรคประจำตัวบางประเภท มักจะไม่มีโอกาสไปท่องเที่ยวที่ไกล ๆ ได้

4. สภาพแวดล้อมของครอบครัว (family circumstances) ครอบครัวที่มีเด็ก เล็ก ๆ หรือมีผู้สูงอายุ มักจะเกิดความลำบากในการดูแลเอาใจใส่ ทำให้ไม่สามารถออกไปท่องเที่ยวได้

5. ขาดความสนใจในการท่องเที่ยว (lack of interest) เช่น ไม่รู้ว่าจะไปเที่ยวที่ใด ขาดข่าวสารด้านการท่องเที่ยว บางคนมีความเฉื่อยชาที่จะเดินทางท่องเที่ยว ไม่ชอบการเดินทางหรือ ไม่ชอบพบปะกับผู้คนแปลกหน้าเมื่อต่างสถานที่ เป็นต้น

6. ข้อจำกัดด้านจิตวิทยา (psychological deterrents) ได้แก่ความกลัวในการเดินทาง กลัวจะเกิดความไม่ปลอดภัยยังแหล่งท่องเที่ยวหรือกลัวที่จะสนทนาในภาษาต่างประเทศที่ตนไม่เข้าใจ เป็นต้น

2.3.4 ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจและสังคม Young (1973) ได้นำมาสรุปไว้เป็น 5 ประการคือ

1. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศและนักท่องเที่ยวภายในประเทศ รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อคนในท้องถิ่นด้วย

2. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดงานต่าง ๆ ขึ้นมาโดยเฉพาะงานสำหรับแรงงานประเภทที่ไม่ต้องอาศัยฝีมือและความชำนาญ (unskilled workers)

3. การท่องเที่ยวสามารถเป็นนโยบายหลักของการพัฒนาภาคโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดความสมดุลย์ระหว่างพื้นที่ที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมหลักกับพื้นที่ที่ไม่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมของประเทศ

4. การท่องเที่ยวเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมอื่น ๆ ได้ เช่น งานหัตถกรรมต่าง ๆ สินค้าประเภทเครื่องหนัง เสื้อผ้า เพชรพลอย เครื่องแก้ว อาหารเครื่องดื่ม เครื่องมือเกี่ยวกับการสนทนาการต่าง ๆ เป็นต้น

¹George Young, Tourism : Blessing or Blight?, pp.134-137.

5. การพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอาจส่งเสริมให้เกิดภาพพจน์ที่ดีของประเทศในสายตาของคนทั้งโลก และยังทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านอื่น ๆ อีกเป็นอันมาก

สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวมากนั้น Casanova (1971) ได้กล่าวไว้ว่า "ความสำคัญของการท่องเที่ยวต่อประเทศที่กำลังพัฒนา อยู่ที่ว่ามันเป็นเสมือน invisible export ประเภทหนึ่ง ซึ่งมีความน่าเชื่อถือกว่าสินค้าที่เป็น primary products เช่น สินค้าเกษตร ซึ่งมีราคาขึ้น ๆ ลง ๆ ตามสภาวะของตลาดโลก ประเทศที่กำลังพัฒนาส่วนมากจะมีแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติซึ่งจะดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้จ่าย

2.4 สรุป

การพัฒนาการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับขบวนการวางแผนงานตามทฤษฎี Friedman ซึ่งมุ่งผลผลิตในขั้นสุดท้ายซึ่งกำหนดไว้เป็นนโยบาย การวิจัยของ Chechi and Company¹ เกี่ยวกับอนาคตของการท่องเที่ยวในแปซิฟิก และตะวันออกไกลมีสาระที่มิใช่ประโยชน์และพร้อมกับเสนอแนะเทคนิค ในการพัฒนาและปรับปรุงการท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยการศึกษาทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม ต่อจากนั้นได้เสนอแนะข้ออันเป็นประโยชน์ด้วยสายตาอันกว้าง ๆ จากการเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศในตะวันออกไกล ซึ่งได้แก่กลุ่มประเทศเพื่อนบ้านของประเทศไทย คือ ญี่ปุ่น ฮองกง ไต้หวัน มาเลเซีย พม่า สิงคโปร์และอินโดนีเซีย ได้มีเสนอวิธีการวัดความสำคัญของสถานที่ท่องเที่ยวโดยจำแนกตัวแปรซึ่งเป็นอิสระเป็น 5 กลุ่ม นำมาให้น้ำหนักทำการประเมินค่าสถานที่ท่องเที่ยว แล้วจึงนำค่าตัวแปรและค่าสถานที่ท่องเที่ยวมารวมหาค่าเฉลี่ยเพื่อพิจารณาค่าความสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว หรือศักยภาพของสถานที่ท่องเที่ยว Burkrat และ Medlike เห็นว่าการท่องเที่ยวเป็นการกระจายรายได้จากประเทศร่ำรวยไปสู่ประเทศที่กำลังพัฒนา อีกทั้งเป็นการแลกเปลี่ยนทางการเรียนรู้ ศิลปวัฒนธรรมและความเข้าใจอันดี การท่องเที่ยวที่ดีจะต้องมีการวางแผนในด้านการจัดการ การบริการและการตลาด เพื่อความเจริญในอันปลาย Mc Intosh ได้เสนอแนวทางการท่องเที่ยวโดยมีหลักการข้อปฏิบัติและแนวคิดอันมี เนื้อหาสำคัญที่จะยกระดับมาตรฐานการดำรงชีพโดยอาศัยประโยชน์จากการท่องเที่ยวพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ให้มีการผสมผสานผู้มาเยือนและให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งมีโครงการด้านเศรษฐกิจ สังคม ศิลปและวัฒนธรรม โดยเน้นที่ให้แนวความคิดของรัฐบาลควรสัมพันธ์กับชนในถิ่นนั้นเป็นข้อสำคัญมิให้มีการขัดแย้งมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ต้องโยกย้ายที่ทำกิน หรือก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันในสังคม ฯลฯ สถาบันวิจัยภาวะแวดล้อมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี และ

สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ทำการศึกษาเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว
จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและบริเวณใกล้เคียง มีความคล้ายคลึงกันโดยแบ่งการศึกษาเป็น 2
ภาค ภาคแรกเป็นการศึกษาด้านกายภาพของพื้นที่ในการศึกษา ส่วนภาคที่สองเป็นการนำผล
ของการศึกษาในภาคแรกมาวิเคราะห์หาศักยภาพในการพัฒนาสรุปเสนอแนวในการพัฒนาให้
ไปตามศักยภาพของพื้นที่ที่ทำการศึกษา และนโยบาย ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล